

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

OPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD. K 80, POJEDINI BR. 4 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Narod i omladina

a. I. Samo se sobom razumijeva, da je unutrašnja borba mladeži za zdravlje njezina duševnoga i socijalnoga života najjača u narodu, koji se sav nalazi u trzajima, što ih uzrokuje bolna borba za njegovim nutrašnjim i spoljašnjim oslobodjenjem. U našem se narodu — za površnog gledaoca s polja nezamjetljivo — odigrava ono, što Abad Haam naziva novo oživljavanje srdaca. Mnogi od najboljih proživješe i proživljuju duševnu krizu, krizu glada za sopstvenim vrednotama, koje bi tek imale da stvore potpunu individualnost, nerastrganu, svijesnu sebe i vedru. Generacija će još proći, dok duša židovstva dospje do sredjenosti. Doba, što ga proživljujemo, jest doba pustinjskoga lutanja.

Ako iko pod tim bremenom sputanosti stenje, koje ne da, da svi organi naroda punokrvno žive, onda je to prije svega mladež. Pa ako se ona lomi u naprezanju za skladom svoga sopstvenoga ja a zajedno za socijalnim skladom zajedništva, a nije je i moralna svježina i etska beskompromisnost, koja ne da, da u tome naprezanju otupljuje svoj intelekt i svoj čuvstveni život pa da se banalno i mašinski na poslijetku snade »sa činjenicama, koje se ne daju promijeniti.«

No pozorni motrilac lako će zamijetiti u tome naprezanju židovske mladeži često intelektualnu beskrvnost, baštinu jednogstranog razvitka njezina naroda, koji dvije tisuće godina nije stigao od nesnošljivosti spoljašnjoga svijeta, da svoje korijenje pustji u zemlju što živi i rada nego samo u duševnu otadžbinu, koja je i suviše izoštravala duh i zanašala ga u ekstaze time još većma odalečivala od realnosti.

Tako nije čudo, da je i u našoj omladini svako pitanje života postalo jednim problemom a mladež počesto skupom problematičara. Pa tako nije ni čudo, da formalno racijonalistička istančanost židovskoga duha, pored svega čuvstvenoga života što vrije i žudi da provali, dovodi u proljetnom najživotnijem dijelu naroda — a to je omladina — do čestih zapadanja natrag u racijonalizam. Ta ni umnik kakav je Abad Haam, zadojen evolucijonističkim naziranjem, ne može se posve uteti racijonalizmu.

Životni problemi jedne nacije, koja živi u normalnim uslovima fizičkog, društvenog i gospodarskog života, nijesu uopće problemi. Narod se organski obrazuje, organski živi i organski razvija. Tek smalaksalost narodne svijesti rasčinja narodni život u probleme, smišlja ljekarije za liječenje slabokrvnosti, injekcije protiv smalaksalosti. Naš je narod proživio — a po svoj prilici za uvijek i preturio — kritičnu fazu bezbojne anacijonalnosti. Njegova vitalnost, koja je — ma kako to paradoksalno izgledalo — bila snažnija no u mnogih drugih naroda, prenerazila se ispred bezdna, u koji je hrlio židovski čovjek da iščezne u vrtlogu života, koji nije bio njegov, već spoljašnji.

Židovski se čovjek devednaestoga vijeka trudio da se otkine od svoga židovstva, koje ga je ipak i te kako jako imalo u svojoj vlasti, i da uskoči u druge struje, koje su ga uvijek iznova izbacivale na obalu, ostavile ga osamljena ležati i mirno prirodno, bez problematike — dakle nežidovski — tekle dalje.

Pa dok je ovaj osjećaj »izbačenosti« zadavao bola generaciji asimilantstva, dotle je probuđena svijest novoga naraštaja jednako bolno tražila izlaza iz osame i raskidanosti naroda i pojedinca u struju obnove života, autohtonog i sopstvenog u zajednicu koja okuplja po iskonskim vezama, po silama nacionalne kohezije.

Jest, taj život još nije ni samonikao niti ima u sebi ono elementarno zajedništvo, kojemu ne treba problema i ideologije, e da se opravda ono, što bi se imalo samo sobom razumijevati: nacionalna egzistencija i nacionalno zajedništvo.

Problematičarska je i naša omladina. Ona je u prvim danima cionističkog preporoda pjevala himne i zanašala se govorima. Ona je, tada, dala svome ponosu fizički izražaj negativne reakcije glasnog naglašavanja svoga židovstva više zato, jer ga je nežidovski svijet prezirao, nego li za to, što bi glasno to naglašavanje bilo glasnikom pune židovske duše. Svi smo mi, neki ranije neki kasnije, prošli kroz ovu fazu a mladež je domala spoznala, da nije dosta da jedna zastava bude samo simbol i parola, nego treba, ne ćemo li da nam ispane iz klonule ruke, da obilježuje jednu zasebnost i jednu samosvijest, koja podaje ruci zasebnu snagu da nosi svoju zastavu.

Naš će život bivati to samonikliji, to puniji, to vedriji, što se više bude izveo u jednostavnost. To će reći, kad njime ne budu vladali problemi, nego kad život bude stvarao duševnost. Time zacijelo ne će jenjavati duševnost židovskoga naroda. Ona će nasuprot bivati puna, sočna i svoja. Ta mi ne zamjećujemo koliko je u toj našoj »židovskoj« problematici nametnuto od spoljašnjih uticaja.

Mladež može da sebi stavlja cijele ciljeve i da ravnim putem ide do njih. Ona u istinu ima svojih zadataka, i ako sami ciljevi jednoga naroda kao takovi nijesu, razumije se, ni omladinski ni neomladinski, već jedni. Funkcije naroda izlaze iz njegova života; omladina samo je — ili treba da bude — najvitalniji organ za vršenje funkcija narodne skupnosti.

Za čim ide, to je prirodnost našega židovskoga života. Što nam treba za punoću toga života, to nam je svima jasno. Palestina je u tome pogledu ne samo čuvstvena nužda, nego i fizički i politički i duševno nužda za naš opstanak. Mladež dakle, ako joj je iskreno do njezina nacionalstva, nužno je orijentirana prema Palestini, to će reći cionistička. Za nju dakle, u tome pogledu, ne može samo galutsko nacionalstvo bilo Dubnova, bilo Bundista ili Birnbauma biti vodičem. Omladinske organizacije židovskoga naroda mogu dakle da budu beskompromisno, i bez ikakih koncesija cionističke shvaćajući cionizam ne tek kao jedan program nego kao imperativ za nacijskom obnovom židovskoga čovjeka. Samo zlosretna problematika može da zamračiti tu jednostavnu, savršeno prirodnu i životno nužnu liniju nacijske obnove. I tu ne samo što nema ni jedne dužnosti, koja ne bi bila zajedno i omladinska, nego baš omladina ima da potencira sva naprezanja u cilju najintenzivnijeg rada oko svih i visokih vječnih, i svakidnevnih zadataka. Mi ne trebamo omladine za umnožanje i onako velikoga broja naših ideologija. Ne trebamo omladinske problematike niti želimo, da omladina bilo nama bilo sama sebi bude jednim novim skupom problema. Nije problem hebreizacija i nije problem haluc; nije problem fizička obnova i nije problem poprimanje u se sve židovske duševnosti. Sve su to nužne pretpostave za pun narodni život. I ko ne shvaća, da treba sve naprezanje i omla-

dinaca da bude upravljeno na stvaranje financijskih pretpostava obnove Palestine: na Keren Hajesod, na Židovski Narodni Fond — na stvaranje jezičnih pretpostava i na stvaranje strukovnih čovječijih pretpostava za nju, taj nije sazrio do snage pionirstva i taj ne shvaća tragiku židovskoga naroda punoćom svoje duše. I ništa ne može toliko da rastuži, koliko osjećaj, da se problemima i riječima bez čina prikriva smalaksalo mladaštvo.

Jedan idealni haluc može da znači za stvar više nego li jedna cijela zajednica. Jedna zajednica, kao što je Bar Giora u Beču, u kojoj ne može da bude nitko, koji doista ne uči jevrejski, da njime govori i nitko, koji ne radi i ne daje za Keren Hajesod, vrši kudikamo zamašniji uticaj činom nego li bogzna koji broj zaključaka i poslanica. I jedna Safa Berura u Sarajevu sa svojom sitnom dječicom, što se natječu u znanju svoga narodnoga jezika, jest narodno-kulturno-uzgojna stanica prvoga reda ne tek za djecu što uče, nego za roditelje, što su stigli ili nemaju snage da se obnove.

Ona će mladež moći za sebe da kaže, da je do kraja izvršila svoj zadatak u narodu, pred kojom će stariji naraštaj za pet deset, dvadeset godina poniknuti očima od stida, što toj mladeži nije dao ništa na put u nov život, a ona sama iz sebe obnovila je i oživila sve vrednote naroda i pomladila starost svojih otaca i njihovu kičmu i njihovo srce.

Promjena zvanja

Postalo je već općom zasadom: Dioba zvanja našega naroda je svagdje nezdrava i nenaravna; nezdrava i nenaravna kao sve u našem narodu od početka diaspore; nezdrava i nenaravna uslijed uvjeta prilika, nametnutom prisilom.

Nezdrava dioba zvanja ima ovu formulu: Hipertrofiju intelektualnih i neproduktivnih zvanja (posredništvo između producenta i konsumenta) u očitoj protimbi prema srazmjerno malom broju produktivnih zvanja. Jasno se to spoznalo već na početku cionističkoga pokreta, otkad je postavljen zahtjev za preporod židovstva na svim linijama. No taj zahtjev ostao je na jednoj liniji, na onoj promjeni zvanja više platoničan, no na ostalim linijama. Duševni je preporod pariniciiran, tjelesni preporod, odgoj »Mišićnog židovstva«, morao se stisnuti u uske zidove gombaona i u čedne granice sportskih igrališta i ostao je kraj toga s rijetkim iznimkama samo svrhom, jer nije mogao da uzme u obzir konačni cilj: stvaranje »mišićnog židovstva« za odgoj produktivnih radnika.

To se promijenilo u času, kad je cionizam prešao iz stadija predratnog cionizma, »političkog« a i »praktičnog« preko etape diplomatskih izjava simpatija i obećavanja, u stadij mogućnosti ostvarenja u sadanji stadij, koji nam namiče dužnost, da pretvorimo u zbilju mogućnosti, koje nam pruža mandatarna vlast, da iz dugo iščekivanog chartera za Palestinu stvorimo narodni u Palestini.

Pod tim vidom i podstrekavano posvemašnjim osiromašenjem gustog židovskog pučanstva istočne Evrope nastao je snažan poticaj za reproduktiviranje Ži-

dova: Hehaluc pokret, koji bi imao da iz nevolinih intelektualaca, bezposlenih trgovačkih namještenika i drugih »zračnih ljudi« stvori poljoprivredne radnike i seljake, koji će po mandatarnoj vlasti prezentiranu zemlju, tlo Erec Jisraela, ponovno osvojiti za židovski narod. Hehaluc pokret nastao je dakle pod palestinskim vidom, on je prema tome isključivo palestinocentrički orijentiran. Za budućnost Židova, koji ostaju u galutu, ne dolazi odgoj poljoprivrednih radnika u obzir. Taj odgoj ne može — među inim i uslijed sve većeg glada za zemljištem u autohtonih naroda — još dugo vremena biti odlučan za pretežiti dio Židova, koji ostaju u galutu, a to je ujedno većina našeg naroda.

No uporedo sa hehaluc pokretom došlo je do toga, da su se židovski krugovi počeli baviti drugim produktivnim zvanjima, djelomice i pod već prije razloženim palestinskim vidom, no prije svega, jer se taj način takoreći sam od sebe nametnuo uslijed osiromašenja židovskih masa u Rusiji, u čijim se okrajnim državama, u Poljskoj te Beču i u židovskim centrima Njemačke skupljali židovski bjegunci iz istoka. Oni su uslijed nastalih prilika natjerani u produktivna zvanja — obrtnici i kvalificirani radnici — a i sami traže ta zvanja, u koliko nisu zapali u »zlosretno šiberstvo«, koje se ograničilo na neznatni dio naroda.

Ova druga forma reproduktiviranja u znatnoj će mjeri koristiti obnovnom djelu u Palestini; te je bez sumnje za Palestinu od jednake važnosti kao i poljoprivredno radništvo, no od te forme može se iščekivati i ozdravljenje i onoga dijela naroda, koji ostaje u galutu. Što više, danas već možemo vidjeti rezultate, kako to pokazuju izvještaji iz sovjetske Rusije. Njima se i ovdje u galutu pruža socijalno osigurana budućnost i za to ne će opseg ove druge forme promjene zvanja biti regulisan potrebom Palestine ovom vrsti radnika u protimbi k odgoju poljoprivrednog radništva, koje će se morati, kako je prije razloženo, za dogledno vrijeme prije svega prilagoditi potrebama Palestine.

Sve to vodilo je pored hehaluc pokreta, počecima više ili manje sistematski provedene promjene zvanja židovstva, a dosad postignuti rezultati, koj su često vrlo povoljni, imali su za posljedicu, da je i u zemljama s manjim socijalnim pritiskom potaknut ovaj proces gospodarskog ozdravljenja, u čemu židovske omladinske organizacije, koje hoće da odgoje židovsku omladinu za bolju i sretnu budućnost, živo učestvuju. U ovim zemljama socijalnog pritiska, i kod nas u Jugoslaviji, potaknuto je ovo ozdravljenje dvostruko determinirano: Jedno, obzirom na gospodarsko osiromašenje, koje će nastati, a zatim u svijesnom provodjenju ideje preporoda: dugo već zahtijevano »mišićno židovstvo«, ne samo kao samosvrha, koja se iscrpljuje u gombanju i sportu, već ono, koje teži gospodarskim ciljevima dakle pravom preporodu.

Tamo gdje su svladale i vladaju nesretne socijalne prilike stvorila je nužda organizaciju promjene zvanja; u drugim je zemljama oprezno pripravlja, tako i u nas u Jugoslaviji.

Već dulje vremena bave se Savez židovskih omladinskih udruženja i Židovsko akademsko potporno društvo u Zagrebu s idejom takovih institucija, te su već lijep pripravn rad dovršili. I palestinski Ured za Jugoslaviju bavi se tom idejom s jedne strane, da uzgoji pored haluca obrtnike i kvalificirane radnike, koje treba Palestina, a zatim, da stvori židovskim ratnim izbjeglicama mogućnosti, da ne moraju prosjačiti. Ovo posljednje bez sumnje nije stvar samog Palestinskog Ureda, te se može spojiti s prije spomenutim nastojanjima Saveza židovskih omladinskih udruženja i Židovskog akademskog potpornog društva, ali bi moralo i kraj toga ostati eminentni interes ukupnog židovstva, te bi prema tome bilo važno polje rada za Savez jevrejskih općina.

Konačno uredjenje ovakovog židovskog ureda za unapredjenje obrta u Jugoslaviji uslijedit će doskora — po uspjehom uzoru »ureda za unapredjenje obrta židovskog narodnog vijeća u Beču« — naravno u čednijem opsegu, koji odgovara našim prilikama. O tome i o nekim principijelnim pitanjima bit će govora u narednim člancima.

Dr. B. St.

Sokolov o sadašnjem položaju

Nahum Sokolov daq je izdavaču »Jüdische Presszentrale Zürich« interview, iz kojega donosimo ovo:

Naš se položaj nije u zadnje vrijeme mijenjao. Moj posjet Millerandu nije imao za povod nikakav unutarnjo židovski politički motiv, kao primjerice promjena odnošaja glede deklaracije Francuske... Tu prihvaća nova vlada kao i prijašnju, te preuzima sve konzekvencije iz te obveze. Svaka promjena vlade prouzrokuje ovakove diplomatske korake, koje u ovakovom slučaju poduzimaju poslanstva ili druga politička zastupstva. S jedne strane valja uputiti nove ljude, steći nove prijatelje, a s druge strane, da se iskoriste veze s vodećim ličnostima, e bi se uzdržao i ojačao jednom probudjeni interes. Kod svake krize i promjene ministarstva mora da se računa i time, da su ljudi, koji dolaze na vladu, ili netačno slabo upućeni o židovsko-političkim pitanjima ili su često dobili svoje informacije sa nežidovske nama neprijateljske strane. Moramo biti vazda na oprezu i vršiti one zadaće, koje inače vrše poslanstva.

Što se tiče palestinskog mandata, ne smijemo ni tu stvar puštati s vida. Poznato je, da se mandat iz tehničkih razloga nije mogao registrirati po Ligi Naroda u Ženevi, jer još nije mirovni ugovor s Turskom ratificiran. Turska je nezadovoljna, ne možda zbog Palestine i Sirije, već zbog Male Azije, i pitanje revizije mirovnoga ugovora od Sevresa, koje je sad nabačeno, odgadja definitivno rješavanje pitanja mandata. I premda nezadovoljstvo Turske ne potiče zbog Palestine, ipak ne može da uslijedi konačno uredjenje, dok nije Turska ratificirala cijeli mirovni ugovor, te nam nameće dužnost, da stvar revno pratimo iako se u pogledu Palestine nije ništa promijenilo.

nit se trebamo bojati, da će se nešto mijenjati.

Za uređenje pitanja granica je, kako sam to već prije izjavio, izabrana komisija, koja će da uredi pitanje iskorišćivanja vodenih snaga u predjelima, što stoje pod franceskim utjecajima, a koje će pitanje biti, kako se čvrsto ufamo, riješeno u našu korist. Francesca veli, da bi bila pripravna ustupiti nam taj predjel, ali ne će da ga ustupi Engleskoj. Danas, gdje razvoj jedne zemlje zavisi o svim drugim preduvjetima, ne bi smjele takozvane istorijske pretenzije biti odlučne za ustanovljenje granica jedne zemlje, a isto tako ni za procvat i razvoj u doba u kojem se toliko govori o elektrificiranju Palestine.

Sad, u prvo vrijeme, zavisit sve o tome, koliko ćemo biti dorasli, da unutar doznačenih nam granica izvršimo veliki zadatak, koji iziskuje enormna materialna sredstva. Domala poći će u Ameriku delegacija, koja sastoji od Weizmanna zastupnika Keren Hajesoda, da bi tamo razčistila neka sporna pitanja. Amerikanci žele, da se njihove prilike ispituju još prije sjednice Velikog Akcionog Odbora.

Ja sam ne mogu sad otići iz Pariza, te s toga razloga ne mogu se priključiti delegaciji, koja će poći u Ameriku. Ne sumnjam, da će delegacija doći do sporazuma s američkim sumišljenicima.

Iz židovskog svijeta

Plenarna sjednica komiteja židovskih delegacija. Paris. Na početku druge sjednice izvještava generalni sekretar Motzkin o djelovanju komiteja u zadnjem polugodištu. Komitej je postao centar, gdje se stječe sve, što se tiče položaja Židova u svim dijelovima svijeta. Pri tome je mnijenja, da se smije učiniti za židovsko pučanstvo samo to, što to pučanstvo traži. Komitej se ne bavi tutorisanjem, već podupire pravednu borbu židovskih masa za svoja prava. Motzkin upozorio je na potrebu reorganizacije komiteja. Komitej je osnovan na principu veze sa židovskim masama u zemljama, gdje staju, a ova veza treba sada da ojača. Predsjednik komiteja, N. Sokolov daje pregled o bogatom političko-diplomatskom djelovanju komiteja i uspjesima istoga. Jednako ispravna kao djelovanje komiteja — završio je Sokolov — je ideja istoga kao demokratskog reprezentatna židovskog naroda. Ova je ideja imala od časa svog postanka mnogo protivnika, mnogi su se bojali. Dogodilo se isto što i s američko-židovskim kongresom. I on je morao da svlada jake protivnike i mnoge sumnje. Ali težnja nacionalnih organizacija za aktivnim sudjelovanjem kod borbe za židovske interese i židovsko pravo, potreba jedne istinite, demokratske narodne reprezentacije shvaladala je sve poteškoće i obe građanske organizacije, komitej židovskih delegacija i američko-židovski kongres postoje i djeluju. Sokolov je nadalje opširno prikazao položaj Židova u Mađarskoj, te je u vezi stime predložio konkretne mjere.

Konferencija primila je do znanja točni izvještaj o pogromima upriličenima od Balahovicu i držanju Sawinkowa prema njima. Hinds traži, da se komitej

obradi na savez naroda i zatraži, da preda sudu generala Balahovica, kao glavnog organizatora najnovijih pogroma u Bijeloj Rusiji, slično kao što je komitej predao savezu naroda listinu Denjkinovih ukrajinskih generala, koje valja izručiti sudovima. Prijedlog je upućen birou komiteja.

Izaković je podastro interesantni izvještaj o položaju kavkaskih Židova, koji sadržava do sad nepoznate podatke o životu Židova u Kavkazu. Kavkasko židovstvo sastoji iz tri dijela: brdskih Židova, koji stanuju u Daghestanu i Aserbeidanu (oko 60.000 duša), gruzinski Židovi, koji stanuju u Grusiji (40.000—50.000) i evropski (ruski) Židovi, koji stanuju poglavito u Baku i Tiflisu te do sižu broj od kojih 30.000 duša. Vrlo mnogo trpili su za vrijeme rata brdski Židovi, kojima su Čerkezi oteali zemlju, koju su već preko sto godina obradivali. Istodobno potjerani su i iz sela. Bez obzira na stari, tradicionalni prijateljski zajednički život s muhamedanskim pučanstvom upriličeno je nekoliko pogroma, koji su sasvim uništili židovsko pučanstvo. Bolji bijaše položaj gruzinskih i evropskih Židova. Posljednji razvili su živ nacionalni rad te su organizirali općine i narodna vijeća.

Hans Kohn izvještava o položaju Židova u Čeho-Slovačkoj, gdje vlada dokazuje svoje simpatije prema židovskom pučanstvu, čije pravedne nacionalne težnje uvažava. Vlada čvrsto ostaje na stanovištu židovske ravnopravnosti i židovsko-nacionalnih prava. Što se naprotiv tiče Slovačke, nije na žalost povoljan odnošaj upravnih oblasti prema Židovima kao ni njihov ekonomski položaj.

Iz egzekutivnoga komiteja židovske svjetske pripomoćne konferencije. Na zadnjoj je sjednici zaključeno, da se pošalje delegat u Poljsku i to u područja Rovno, Kovel itd., da se organizira akcija za transportiranje ondašnje ukrajinsko-židovske ratne i pogromske siročadi u one zemlje, čije su se pripomoćne organizacije izjavile spremnima, da preuzmu uzdržavanje i odgoj ove siročadi. Ova je misija povjerena savjetniku dru. Krämeru (Bukovina). Dr. Krämer ima još zadatak, da se informira o stanju židovskih bjegunaca iz Ukrajine. Argentinski je centralni pripomoćni komitej brzojavno izjavio želju, da primi u Argentiniju 100 siročadi. Prema vijestima iz Rumunjske, traži se onamo 50 djece. Dr. Krämer podastro je projekat židovskog medicinskog društva u Wienu glede posredovanja namještaja za židovske liječnike. Konačno projekat nekog židovskog filantropa, koji se izjavio spremnim, da podigne u istočnoj Evropi veći broj uboških domova. Egzekutiva stavit će se u dogovor sa odnosnim židovskim organizacijama i općinama, da osigura održanje ovih domova. U stvari pripomoćne akcije za siromašne studente zaključeno je, da se osnuje u Parizu društvo, koje će povesti veliku akciju za židov. intelektualce. Ovome društvu bit će dostavljen predlog dra. Krämera glede osnutka židovskog dječakog doma u Wienu. Na koncu pretresena je centralizacija pripomoćnog rada u Rumunjskoj.

Jewish board of deputies za galičke bjegunce u Wienu. Židovski dopisni ured javlja i Londona: Jewish board of deputies bavio se u svojoj zadnjoj sjednici pod predsjedanjem L. Rothschilda pitanjem židovskih bjegunaca iz Galicije, koji žive u Wienu. Na izvještaj tajnika Joint Foreign Committee obratio se lokalni odbor jednog bečkog društva na komitej s upitom, ne bi li bilo moguće obzirom na opasnost izгона, koja prijete židovskim izbjeglicama u Wienu, da se smjeste negdje na zapadu, a naročito u Engleskoj. U odgovoru na taj upit uputio je sekretar prije svega na ustanove mirovnog rgovora od Saint-Germaina, te tražio pobliže upute o primjeni tih ustanova u Austriji prema strancima. Komitej sporazuman je sa akcijom svoga tajnika i zatražio informacije o željama bjegunaca u pogledu njihovog prava po mirovnom ugovoru, da postignu austrijsko državljanstvo.

Iz izvještaja, koji je primio tajnik o položaju Židova u Austriji i Ugarskoj proizlazi, da je položaj u Austriji vrlo nesiguran. Komitej zaključio je, da će sve činjenice o stanju Židova u Austriji i Ugarskoj predati engleskom ministarstvu za inostrana djela.

Američki komitej za čuvanje nacionalnih i religioznih minoritetskih prava u Evropi. U Americi osnovan je komitej od poznatih uvažanih državnika i prominentnih ljudi za obranu svih nacionalnih i religioznih minoritetskih prava, koja su u Evropi izvrgnuta povredama. Izdani manifest brani poglavito Židove od kleveta, koje su protiv njih podignute. Komiteju pripadaju među ostalim: bivši predsjednik Taft, bivši državni tajnik Bryan, Hoover, kardinal Gibbons, Morgenthau, Louis Marshall, Oscar Strauss i Stephen Wise.

Američki senat protiv ograničenja doseljivanja. Senatski komitej, koji se pozabavio pitanjem doseljivanja, došao je nakon saslušanja od preko 50 stručnjaka do zaključka, da ne postoje opasnosti, zbog kojih bi se moralo doseljivanje obustaviti na jednu godinu, kako to hoće Johnsonov predlog. U izdanom se raportu kaže, da se optužba, da bi milijuni stranaca poplavili zemlju, prouzročili besposlenost i na ovaj način doveli zemlju do ekonomskog ruina, ne može da održi i da doseljivanje uistinu ne treba da zabrinjuje.

Židovsko školstvo u Wienu. Iz izvještaja društva za židovsko školstvo u Wienu vadimo:

Pred godinu dana osnovano je po židovskom vijeću društvo za židovsko školstvo, koje je odmah započelo izgradnjom židovskog školstva. Valjalo je podignuti školu, koja će učenicima pružati sve, što im daje država, a osim toga židovsku mladež uputiti i u židovsko znanje upoznavši je s jezikom, literaturom i povjesti njezinog naroda, te usaditi joj ljubav k židovstvu.

Svoji rad započelo je društvo osnutkom židovske srednje škole. U oktobru 1919. otvoren je prvi razred židovske realne gimnazije s trim paralelkama. Broj učenika neprestano raste. I drugi razred ima 2 paralelke. Naučna osnova podudara se s onom državnih škola. Jevrejski se kao živi jezik podučava i to 7 sati nedjeljno

Škola postigla je uspjeh ne samo u jevrejskim već i u općim predmetima, te su državni školski inspektori pohvalili uzoriti red te napredak škole.

U oktobru 1920. osnovana je »židovska pučka škola« u 20. kotaru. I ova škola bila bi doskora potpuna, učenika ima mnogo, no nema lokala za potpunu školu, na kojoj rade vanredno spremni i požrtvovni učitelji.

Društvo je nadalje osnovalo kurs za jevrejske učitelje. Osim predmeta, koji se podučavaju u državnim školama uči se i jevrejski te učesnici moraju u roku od 2 godine da nauče toliko jevrejski, da budu osposobljeni za učitelje jevrejskog jezika.

Konačno društvo uzdržaje razne kurzeve za početnike. U kurzevima traje dnevno obuka dva sata, a nakon šest mjeseci treba učenici da su naučili govoriti i pisati.

Konstituiranje praškog Jointa. U praškoj židovskoj vijećnici obavljeno je konstituiranje praške sekcije American Joint Distribution Committee. Leon Wechsler razložio je razvitak, sadašnje stanje, te namjere Jointa. Bezuvjetno je nužno da i židovstvo predjela, koji trebaju pomoći takodjer sa svoje strane doprinjavaju riješenju problema, koji nastaju, te da preuzme zadaću za slučaj da bi Joint prestao djelovati. Početak za ovaj rad je već učinjen i nedavno osnovana židovska središnjica za socijalnu skrb u Češkoj, Moravskoj i Šleskoj sigurno će vrlo blagotvorno djelovati. Skupština primila je s odobrenjem razlaganja gosp. Wechslera, te je izabrala odbor od 36 članova, u kojem su zastupane sve grupe i smjerovi praškog židovstva. Predsjednikom izabran je g. Rudolf Fuchs, a podpredsjednikom gradski zastupnik dr. Ludvig Singer, predsjednik židovskog narodnog vijeća, Richard Kohn, zastupnik saveza čeških Židova, dr. Emil Weimayer (Brej Brit) i Hugo Waldstein (Poale Cijon).

Židovski pripomoćni rad u sovjetskoj Rusiji. Prema sasvim autentičnim vijestima obavlja se doba pomoćnog novca, živežnih namirnica i odijela, koji se šalju u sovjetsku Rusiju po apsolutno uskogrudnim komunističkim partajskim interesima. Oskudne židovske mase nemaju od tog ni najmanju korist. Priznaje se i javno, da osim židovskih komunisti nijedna druga židovska institucija nema pristupa u diobenu organizaciju. Ovaj komunistički komitej prima sva američkano-židovska pripomoćna sredstva i dijeli ih po vlastitoj uvidjavnosti, bez ikakve dužnosti obračuna i bez svake kontrole. (Ove neurednosti čini se, da su prouzročene uslijed lakovjernosti Joint-delegata, koji su otposlani u Rusiju, te su ovakvi ugovor sklopili sa sovjetskim oblastima).

Iz cijonističkog svijeta i Palestine

Dr. Maks Nordau. Naša se vijest u prošlom broju o smrti majstora Nordaua na našu radost ne potvrđuje. Mi smo je dohijeli prema vijesti novinskoga odsjeka, koji ju je dobio kao radio-brzozjav iz Lijona. Mi smo se obratili telegrafski na kompetentna cijonistička mjesta, od kojih smo dobili obavijest, da Nordau živi.

Weitzmann i Mond u Palestini. Weitzmann i Mond stigli su u Jeruzalim. Tajnik Vaad Hacirim, dr. Eliaš, pošao im je u susret do Port Saida. Mond izjavio je nakon oduševljenog dočeka i pozdrava, da nijedna vlast na svijetu ne će moći da spriječi Židove na djelu izgradnje narodne domaje. Njegovi su prijatelji pripravnici da saraduju svim snagama, a poteškoće su srazmjerno malene. Weitzmann govorio je o položaju cijonističkog pokreta te ističe, da je sadašnja kriza samo psihološka i da ćemo je doskora svladati. Mond od sad nosi dio odgovornosti za sav cijonistički rad. Iz Jeruzalima pošli su Mond i Weitzmann u pojedine židovske kolonije.

Warburg o zadaćama cijonističke organizacije. Profesor dr. Otto Warburg, bivši predsjednik svjetske cijonističke organizacije, posjetio u pratnji dra. Ruppina Hajfu. Pri velebnom dočeku, što su ga Židovi priredili Warburgu, molili su ga da iznese svoje stajalište u nekim važnim pitanjima. Warburg izjavio je prije svega da protimbe između evropskih i američkih cijonista nisu principijelne naravi. Nada se, da će se doskora zagladiti sve nesuglasice. Cijonistička organizacija ne bi smjela danas da se za sve brine i da sama sve uradi. Ona ima da izvrši prije svega dvije velike i vrlo važne zadaće, koje ne smije nikome prepustiti: nabava zemljišta po Židovskom narodnom fondu i širenje jevrejskoga jezika gradnjom pučkih, srednjih i visokih škola. Jevrejsko školstvo ne smije da zanemaruje ili da ga odbaci. S problemom kolonizacije mogla bi se baviti i druga društva kao primjerice Ica. Cijonistička organizacija mora da nadje sredstva i puteve za emigraciju velikih židovskih masa u Palestinu. Glede opasnosti, da će u Palestinu doći samo neimućni elementi, odgovorio je Warburg, da je velika emigracija, koja je započela, iznenadila vodstvo, koje nije moglo dovršiti sve pripreme za stvaranje mogućnosti opstanka. Tim vrlo važnim pitanjem bavi se sigurno vodstvo, a nema sumnje, da će se o tome raspravljati i na sjednicama Velikog Akcionog Odbora, koji će se domala sastati na vijećanje.

Izjave Franz Oppenheimera o metodi kolonizacije. Čuveni učenjak profesor dr. Franz Oppenheimer, koji je svojim važnim teorijama i idejama na području nacionalne ekonomije stekao glas svjetskoga autoriteta, bio je ljubezan, da odgovori izdavaču »Jüdische Pressezentrale Zürich« na slijedeća pitanja:

»Kako si zamišljate kraj sadašnjih prilika razvitak zadrugarstva, specijalno gospodarskog (kvucot) u Palestini?«

»Moje je mišljenje, da bi vodstvo trebalo glavnu pažnju da posveti razvoju zadrugarstva, prije svega gospodarskog. Za gospodarske i vrtno zadrugne ne može se nasmoći dosta zemlje. Kraj dovoljne »terrae liberae« nije kapitalizam opasan, kako je već Marks znao, pa se privatnoj inicijativi onda može da pušta sloboda. Bez ove ne dolazi u zemlju niti dosta novaca niti dosta privredne energije. Što se tiče Vašeg upita glede židovske masne emigracije u druge zemlje osim Palestine, ne mogu ništa da kažem. Bojim se, da bi mogla valuta onemogućiti svaku veću

akciju u tom smjeru. Pored toga stojimo očito pred teškom industrijalnom krizom, te su izgledi za pretežno industrijalno i komercijalno stanovništvo veoma slabi.«

Na upit, koje je sadašnje stajalište prof. Oppenheimera prema cijonističkoj organizaciji i nezanim planovima glede izgradnje Palestine, izjavio je slijedeće:

»Nikada nisesam promijenio svoje stajalište prema cijonizmu. Sa radošću opažam, da se pokret nakon perijoda, gdje sam bio prisiljen, da stojim postrance, opet približuje moje stajalištu. Jedan od prvih vodja potvrdio mi je naročito ovu činjenicu za vrijeme moga boravka u Londonu. Odobravam, da sadanje vodstvo smatra kolonizacijoni problem čisto gospodarskim. Moramo se prilagoditi našim prilikama, ako ne ćemo, da se dogodi velika nesreća. Osobito mi je na srcu pitanje Arapa. Ne će li Židovi smatrati Arape sasvim jednakopravnim i svojom braćom, ne će li im pružati sve prednosti i primiti ih u sve zadrugne, tada sami Židovi opravdavaju svaki antisemitizam i razaranje svoje vlastito dielo, gospodarski i politički. Gospodarski zato, što se u zemlji ne smije trpjeti klasa »slobodnih radnika«, a politički, jer ne će inače nikada biti mira u zemlji. Ne nasmoigne li Židov, parija među nacijama, moralnu snagu, da postavi uzornu sliku zajedničkog života između više naroda, tad on i ne zaslužuje ništa drugo, nego da se poruše sve njegove nade. Neka bi veliki čas našao veliko pokoljenje!«

Fond za židovski univerzitet. Centralni ured Keren Hajesoda razaslao je svim cijonističkim organizacijama cirkular s obavijesti, da je kod Keren Hajesoda osnovan fond za jevrejski univerzitet. Fond primit će darove, koji se naročito daruju za univerzitet ili za koji posebni fakultet. Fondom za univerzitet upravljat će isti odbor, koji upravlja sa Keren Hajesodom, jer je taj fond samo dio Keren Hajesoda. Darovatelji dobit će za svoje darove potvrde Keren Hajesoda. Za stručnu raspravu projekta univerziteta osnovan je u Londonu pod predsjedanjem Lord Rothschilda komitej, koji je u stalnoj vezi s najvećim židovskim učenjacima u Evropi i Americi, da bi se koristili njihovim stručnim znanjem pri ostvarenju projekta za jevrejski univerzitet.

Njemački necijonisti za Keren Hajesod. Blagajnik »Zentralverein deutscher Staatsbürger jüdischen Glaubens« dr. Holländer izjavio je u javnoj skupštini, da je dužnost svih njemačkih Židova, da doprinesu svoj obol za Keren Hajesod.

2 i pol milijuna dolara za kupovanje zemlje. Na jednoj konferenciji njujorških cijonista u hotelu »Pennsylvania« stvoreno je izaslanje referata Bernharda Rosenblata, predsjednika American Zion Commonweath, Jakoba de Haasa i Abrahama Goldberga zaključak, da se među Židovima New-Yorka namakne 2½ milijuna dolara u svrhu kupovanja zemlje u Palestini. Njujorški cijonisti upriet će sve sile da ovaj iznos sakupe za A. Z. C. do narednog pesaha. Pročitano je i Weitzmannovo pismo, u koje mu čestita A. Z. C. za ovu kampanju i želi joj dobar uspjeh.

Odgoda sjednice Velikog Akcionog Komiteta. S obzirom na to, da američki članovi Velikog Akcionog Komiteta ne mogu u mjesecu februaru doći u Evropu, zaputit će se prof. Weitzmann u pratnji nekolicine članova direktorija Keren hasoda neposredno iza njegova povratka iz Palestine u Ameriku, da do zasjedanja Velikog Akcionog Komiteta zagladi neka nespornost i raznoštosti mišljenja, koja još postoje.

Usljed toga odgodjeno je zasjedanje, koje je bilo sazvano za 13. februara u Londonu, na kasniji rok.

Iz Jugoslavije

Mostarska farma »Geula«. Od 3. do 6. januara o. g. boravili su u Mostaru izaslanici S. c. I. i Pal. ureda gg. Rikard Herzer i Feliks Baum sa zadatkom, da prouče ekonomske uvjete, pod kojima je smještena farma »Geula« i da ih — u koliko je to još moguće — dovede u sklad sa ekonomskim principima, na kojima ima da bazira racionalno gospodarstvo. Za slučaj nemogućnosti reparacije dotadanih uvjeta, imali su izaslanici punomoć, da razriješe ugovore sa posjednicima zemlje, što je obraduju haluci, i da ih premjeste na jedno od dobara, s čijim su vlasnicima utanačeni povoljni uvjeti za smještenje i strukovnu izobrazbu halucim. Na ovo alternativno rješenje odlučio se Pal. ured sporazumno sa S. c. I. temeljem izvještaja Pal. komisije u Mostaru i izaslanika Pal. ureda Jehude Altmanna, iz kojih je crpio uvjerenje, da gospodarska uprava ove farme ne odgovara osnovnim principima ekonomije, što je bezuvjetni zahtjev za prosperitet poljoprivrede, a pogotovo kod jedne od najintenzivnijih njezinih vrana, kao što je vrtljarstvo, koje iziskuje znatnu investiciju kapitala i rada, stručnu i mnogogodišnju lokalnu praktičnu izobrazbu ekonomskog upravitelja, te marljivost sposobnost i ustrajnost radnika.

Sadašnji je P. U. ispitujući ustrojstvo farme, ekonomsku upravu i organizaciju rada, morao ustanoviti, da ne predleži ni jedna od najelementarnijih pretpostava za povoljni razvitak farme, pogotovo ne za rentabilni rad u cilju materijalnog uspjeha. Vrtljarstvo u većem stilu, kako je zamišljeno osnutkom mostarske farme, treba najbolju zemlju, najpamtniju pažnju kod obradivanja, izdašno djubrenje, unapred određeni plan zasadiivanja, valjanog orudja u dovoljnom broju, dobro organizovanu prodaju plodova i. t. d., a kad bašče sa velikim upravnim troškovima kao u ovom slučaju, valja uzgajati posebne vrste povrća, kao što su rano i delikatesno povrće, a to opet iziskuje posebne naprave za uzgoj i otpremu. Pal. ured se uvjerio, da nije gotovo ni na jedan od ovih zahtjeva uzet obzir.

Izaslanstvo moglo se uvjeriti, da su za Pal. komisiju u Mostaru iz nepovoljnih ugovora izvirale najrazličitije poteškoće, njezin požrtvovan i ustrajan rad stoga nije mogao uroditi vidljivim uspjehom, a povrh toga morala se neprestano boriti za nabavu potrebitih golemih nov-

čanih sredstava. Plemenitom nastojanju mostarske Pal. komisije, koja nije žalila ni vremena, ni materijalnih žrtava, treba zahvaliti, da se farma uzdržala.

Izaslanici su zajedno sa mostarskom Pal. kom. kroz nekoliko dana proučiti sve ekonomske i finansijske mogućnosti za daljnje uzdržavanje farme uz reorganizovanje njezinog ekonomskog i unutarnjeg ustrojstva i u pretpostavci mogućnosti promjene dosadanih ugovora na povoljniji osnovci.

Nakon svestrane kalkulacije, uzev u račun dosadane investicije od cca K 130.000 došlo se do zaključka, da bi za slučaj napuštanja farme trošak za pojednog haluca, uračunav troškove premještenja znosio oko K 10000, a za slučaj uzdržavanja farme uz promijenjene uvjete ugovora i reorganizaciju njezinog ekonomskog i unutarnjeg ustrojstva uzev u račun iščekivani priplod, samo oko K 6000.—

Uspjelo je ugovore u gđjekojem pogledu promijeniti u korist farme, naročito su u ugovorima predviđene investicije svedene na minimum, te nadjen način jeftinije zvedbe. Da se uzmagnu bašče racionalno obradivati otpušten je dosadani ekonom, koji u ovoj grani gospodarstva nije stručnjak, te na mjesto njega namješten domaći baščovan, jedan od najvršnjih u Mostaru, koji ima da prema sporazumno određenom planu rukovodi rad i praktički poučava haluce.

U grupi samoj nije bilo poželjne harmonije, pak su stoga neki haluci, po vlastitoj želji premješteni, a grupa izabrala je novo administrativno i tehničko vodstvo. Dosljedno izradjene su sporazumno sa halucima ustanove u pogledu unutarnjeg ustrojstva grupe i pogledu odnosa grupe prema Pal. komisiji u Mostaru, te Pal. Uredu.

Izvieštaj, što ih je medjutim naš resor za halucpokret primio od grupe, govore o lijepom napretku rada na farmi i o najboljem raspoloženju posl. novim uređenim okolnostima.

Za vrijeme svoga boravka posjetili su izaslanici Židovsko omladinsko društvo »Kadima«, gdje su od cjelokupne omladine lijepo dočekani kratko referirali o današnjem položaju židovstva i o zahtjevima, što ga ovaj stavlja na svakog pojedinog člana organizacije.

Iz Palestinskog ureda

Skrb za židovsku djecu u Beču. Prošle godine uspjelo nam je predusretljivošću tadašnjeg povjerenika za socijalnu skrb smjestiti u Hrvatskoj i Slavoniji i Bosni oko 300 židovske izgladnjele, blijede i slabokrvne djece iz Beča, koja su se oporavljena nakon dva mjeseca vratila u Beč, dakle u oči zime, u najteže doba u pogledu prehrane. Društvo »Soziale Hilfsgemeinschaft Anitta Müller« vodi skrb za tu djecu. To društvo u svojim institucijama prehranjuje oko 1500 lica, dajući im danomice ručak i večeru; u dječjem domu to je društvo smjestilo slabu i preslabo hranjenu djecu; one se skrbi za trudne žene, za dojenčad i njezine matere. Pored svih potpora iz Danske, Holandije, Engleske, Švajcarske i Čehoslovačke institucije gdje. Anitte Mül-

ler, ove odlične i požrtvovne organizatorice socijalne skrbi, proživljuju krizu u prehrani svojih skrbljenika.

Red je, da tome društvu mi Židovi Jugoslavije pomognemo iz svoga obilja. Traži se od nas davanje živežnih sredstava: brašna, masti, ječmene kaše, pasulja, po mogućstvu jaja i sličnih živežnih sredstava, kojima Austrija oskudjeva.

U pojedinim centrima: Novi Sad, Sarajevo, Osijek, potaknuto već to skupljanje, a Novi Sad se već odazvao. U Zagrebu dale su se na posao sakupljanja članice društva »B'not Cijon«, a domalo će se organizovati i sakupljanje u većem stilu. Stvar je zamišljena tako, da se skupljanje koncentriše u ovčim mjestima, koja će se naznačiti, pa kad se skupi ugledna količina, da se odašalje uz pratnju u Beč. Mi ćemo u idućem broju navesti adresu sabirališta u Zagrebu.

Ne označi li se dotle adresa za Bosnu i Hercegovinu, te Slavoniju, molimo, da se sabiranje provede u pojedinim mjestima, a sabrana živežna sredstva odašalju na zagrebačku adresu.

Ne možemo dosta krepko naglasiti, da je akcija vanredno prešna i da svaki nehai s naše strane znači zločinstvo protiv velikoga broja patnika, koji stradavaju od glada. Gospodja Anitta Müller svršava svoje pismo ovim riječima: »Pridomoć sa strane Židova Jugoslavije bila bi za naše jadne šticeenike pravi blagoslov. Neka bi Vas sve prožimala misao, da ste svojoj nesretnoj braći u jednoj nevolje i glada ispaćenom gradu spasli zdravlie, možda i život.«

Očekujemo, da se gospodja Anitta Müller ne će u nama prevariti, kad o nama kaže: »Znamo, naročito po našoj dječjoj akciji, s kojom se srdačnosti Židovi Jugoslavije spominju svoje nesretne braće u Austriji, najpače u Beču, tome centru nevolje.«

»Obzor« i Nordau. U povodu neispravne vijesti o smrti Maksa Nordaua posvetio je »Obzor« dva stupca svoga feljtonskog prostora Nordauovoj ličnosti, dakle prostor, koji je za cijelo prevelik za neznatnu ličnost, kakovom asimilansko-židovski pisac toga pamfletskog nekrologa prikazuje Nordaua. Stvar je shvatanja i ukusa, kako se kome Nordau pričinja kao spisatelj i mislilac. Mi u tome pogledu ne mislimo polemisati s tom bilješkom, koja jednu izrazitu, bez sumnje snažnu individualnost spominje u vezi s jednim Rodom Rodom. Preko toga grotesknog koneksa, koji pokazuje jednu potpunu ignoranciju, ne treba da se troši ijedna riječ.

Drugo je, što nam valja zabilježiti. »Kulturni istoričar« »Obzora« ističe Nordaua kao Nijemca, kao protucijonistu i protivnika Herzlova. Nordau, uz Herzla jedan od cionističkih prvaka, koji je uz Zangwilla i Bernarda Lazara od evropskih spisatelja prigrlio oduševljeno cionizam, oduševljavao na cionističkim kongresima za ni kao niko drugi i ostao mu vjeran, taj Nordau, koji je tako malen u očima toga asimilanta, ipak mu je dosta dobar kao autoritet protiv cionizma! Nacionalnu je značajku židovstva Nordau već u početku cionizma možda izrazitiše istakao nego li sam Herzl, koji je već

od kuće i u studentsko svoje doba imao slabijih veza sa židovstvom nego li Nordau, sin rabinov. Što se tiče »nijemstva« Nordauova, mi bismo tu tvrdnju »Obzoru« mogli pobiti s »Obzorom« samim kad bi njegov sud još mogao da važi nakon ovakovih »ocjena«. Ako se »Obzor« ne sjeća, sjećamo se to bolje mi cijoniste, da je »Obzor« negdje u doba, kad je cijonistička organizacija pregovarala s engleskom vladom pisao o Nordauu, kako on, tobože državljani Austro-Ugarske, zauzima izrazito antantofilsko stajalište i svaljuje krivicu za rat na centralne vlasti, koje oštro napada. »Obzor« je to tada donio u tonu, koji Nordaua zbog toga prekorava. Nama je cijonistama bila to vijest dabome veoma neugodna, ne za to, što je Nordau u istinu zauzeo takovo stajalište, već za to, što je svijet znao, da je Nordau jedan od najistaknutijih predstavnika cijonizma, pa je ovakova vijest, iako držimo, da nije donešena u denuncijskoj nakani, mogla dovesti do progona cijonista. Koji su upućeni u tajne militarne cenzure bivše austro-ugarske monarhije, znadu, da je cijonističko novinstvo i korespondencija ljudi poznatih kao cijonista kod mnogih cenzurnih ureda bila podvrgnuta specijalnoj cenzuri. Ona je bila dabome razumljiva kod organizacije, koja je svoje zvanično najaktivnije predstavništvo imala tada u Londonu ma da je nastojala očuvati svoju neutralnost. Medjutim centralnim vlastima moralo je biti u najmanju ruku nesimpatično, a do krajnosti sumnjivo od onoga časa, kad engleska vojska ratovala u Palestini, pa su tamošnji Židovi vršili dragocjene usluge za englesku vojsku, a cijonističke se legije borile i na Galipolju i u Palestini. Niko od cijonista centralnih vlasti nije tada nijednim slovom protiv toga protestovao, pa ni forme radi. Danas taj isti »Obzor« kuša Nordaua prikazati Nijemcem! Pa da čovjek ne osjeti prezir!

Minut ha-Tora. Kod zagrebačkih ortodoksa po starodrevnom židovskom običaju slavila se, dne 29. januara u bet haneset zagrebačkih ortodoksa posveta, koju je darovao g. L. Rothstein. Nakon što se išlo u susret novom sefer-Tora pozdravio je pročelnik ortodoksa g. Vilim Engelsrath svečanu zgodu, darivatelja, sakupljene vjernike, naročito i članove predstojništva općine. Maksa Nyitraia, Hugo Schlesingera, Davida Spitzera sa predstojnikom drom Hugonom Konom na čelu. Derošu nakon tekufa držao je g. Rothstein, a zatim dajan g. Schreiber. Iza toga čitala se iz novog sefer Tora tjedna sidra pri čemu se darivalo u dobrotvorne svrhe. Molitve je snažnim i lijepim glasom u pravom židovskom nigunu pjevao kantor g. Moses, izrazit patrijarhalni tip istočnog židovstva, kakovih je u ovom krugu bilo više. Svečanosti je pribivao i g. rabin dr. Margel, a kao izaslanik zagrebačkih cijonista dr. Licht.

Poslije podne održana su svečana šalešudes (šaloš seudot), u bet hamidrašu pri čemu se izreklo nekoliko uspješnih de-roša.

Židovska menza u Brnu. U Brnu se nalazi 70 jevrejskih akademičara na studiju. Život je uslijed današnjih prilika, a osobito zbog valutarne razlike skup, pa su se ti jevreji, akademičari hranili u već otprije postojećoj »Jug. akad. menzi«. No ta je Menza unatrag 2½ mjeseca zaključila, da Jevreji dalje ne mogu jesti u istoj Menzi. Jevrejski akademičari iz Jugoslavije prisiljeni tim čisto antisemitskim aktom, počeli su predradnjama za osnutak »Potpornog društva jevrejskih akad. iz Jugoslavije u Brnu«, koje je i unatrag mjesec dana osnovano. To novo osnovano jevrejsko društvo u Brnu sabiralo je za vrijeme božićnih praznika u Jugoslaviji darove i sabralo je toliko, da je moglo otvoriti Menzu za jevrejske akad. iz Jugoslavije. Dana 20. siječnja 1921. sveča-

nim je načinom otvorena »Jevrejska Menza«. Otvorenju prisustvovali su izaslanici Jug. potp. društva u Brnu, Jüdischer Unterstützungsvereina u. Technikerheima u Brnu i »Banovine«, akad. društva za Hrvatsku i Slavoniju u Brnu, koji su svi srdačno pozdravili otvorenje ove jevrejske Menze.

Stavljajući ovo Jevrejsku Jugoslavije do znanja, umoljava se, da s obzirom na težak studentski život, potpomogne i one, koji su daleko od svojih i da čim izdašnije podupre ovu našu novu a toliko potrebnu jevrejsku instituciju u Brnu.

Darovi u novcu neka se šalju na adresu: Uprava »Židova«, Zagreb, Ilica 31., III. kat. za židovsku djačku menzu u Brnu.

Kostimirani ples Makabija u Zagrebu. Noć na Orijentu. Dne 6. februara o. g. u 9 sati na večer otvara se u svim prostorijama Sokola i Kola (Wilsonov trg) velika kostimirana zabava Makabija. Obzirom na najoriginalniji dio zabave: ophod kostimiranih i orijentalni poklonstveni ples članica — umoljava se cj. općinstvo, da točno pridodje. Pozivnice su razaslane prema svim raspoloživim popisima, dok je sva provincija pozvana preko svojih društava i mjesnih cijonističkih organizacija. Osim toga moći će se pozivnice reklamirati 4. i 5. februara kod g. Schnellera — Strossmajerova ulica, gdje će se podjednako i ulaznice prodavati, — Dobrovoljne prinose za buffet primat će na dan zabave u Kolu od 9—4 sati redatelj zabavnog odbora.

Naročito se upozoruju kostimirane dame i gospoda, da dodju najkasnije do 8½ sati, da se uzmogne što ljepše i mirnije aranžirati povorka. Potrebne upute daju članice i članovi zabavnog odbora.

Vjenčanje. Naš sumišljenik, povjerenik Ž. N. F. mjesne cijonističke organizacije u Zagrebu, g. Maks Borowitz, vjenčao se u mjesecu prosincu u Vinkovcima sa gospodjom Elom Mechner.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

K ovogodišnjoj statistici

Slika prihoda i rada oko Ž. N. F. nije se kod nas promijenila od zadnje izvješća, što je predložen Savezno-me Vijeću prije jedva tri mjeseca, pa je i postignut tek onaj rezultat, što se već predviđjao pred malo mjeseci. Sabrali smo nešto manje od polovice iznosa, koji nam je bio propisan. Tvrdimo, da krivnja ne leži na upravi Ž. N. F. Ona je davala pobuda, kolikogod je mogla. Krivnja leži na povjerenicima, koji si nijesu znali naći dovoljno pomagača, da bi bili u stanju iskoristiti svaku sabirnu mogućnost. Uspješan rad u korist Ž. N. F. zavisi isključivo o organizaciji unutar pojedinih mjesta. dok se u centrali u organizatornom pogledu nema bitno šta da promjeni. Znademo, da bi mnogi puta koristilo i da bi bilo kadro znatno povećati prihode Ž. N. F., kad bi provinciju češće polazili govornici i izaslanici, koji bi

mogli poraditi u organizatornom i agitatornom smjeru. Mi vodimo brigu oko toga i odlučni smo, da ne propustimo nijednu priliku izaslanjanja govornika u provinciju. Nu ne varamo se, da nam to ni ove godine ne će uspjeti ma ni približno onako, kako bismo željeli, poznavajući potrebu. Tim više moramo neprestano težiti za tim, da se u svakom mjestu nadje krug ljudi — dovoljno velik, sposoban i odlučan, koji bi si sav posao oko Ž. N. F. tako porazdijelio, da bi se mogla izrabiti svaka sabirna mogućnost. Nije nikako moguće iz centrale postaviti takav odbor za svako pojedino mjesto. Nu ako je u svakom mjestu samo jedan čovjek, kojemu je bezuvjetno do toga, da se u njegovom mjestu sabere za Ž. N. F. maksimum mogućih doprinosa, onda njemu mora uspjeti, da nadje onaj broj pomagača i upravo ona lica, koja su potrebna. Treba li da se na takova lica u cilju njihova aktiviranja

u korist Ž. N. F. utječe još i od strane Uprave, ona će to jamačno učiniti. Samo treba, da se Upravi prije svega dajave imena tih lica i treba da naši povjerenici sami u cilju aktiviranja pomagača učine sve, što do njih stoji. Nijedan povjerenik ne smije biti toliko tašt, da htijući sam osobno polučiti što veći uspjeh, ne poduzme sve što mu je moguće u cilju, da nadje što više pomagača. Jer povjereniku samo- me često i pored najbolje volje i spre- me nije moguće, — barem u iole većim mjestima — da dodje do svakog čovjeka i da dozna pravodobno za svaku sabirnu mogućnost.

Nije nam do toga da rekrimiramo. Brojke govore jasno. Uz mjesta Bihać, Bijeljina, Bos. Gradišku, Der-ventu, Mostar, Prištinu, Sanskimost, Split, Travnik, Tuzlu, Višegrad, Zavidović, Zenicu i Žepče, koja su postigla veću svotu, no što im je kontingenti-rana jedva je tu i tamo koje mjesto.

koje je postiglo preliminiranu mu svotu. Gdjekoja su se mjesta vrlo približila propisanoj im svoti samo zato, jer su prenisko ucijenjena. Većina je mjesta dalo tek 50% očekivanih prinosa, gdjejoja — pa i veća — mjesta daloše smiješno — pravije žalosno — malene svote. Zašto? Jer se nije sistematski radilo. Jer se nije već na početku godine pomišljalo na to, da treba raditi po nekoj stalnoj osnovi, i da treba tu osnovu provesti. Ponajvećma radilo se sporadično, slučajno. Opaža se, ako se jednom provela koja akcija u kojem mjestu, po gotovu ako je bila donjekar uspješna, onda je rad u tome mjestu neko vrijeme mirovao, kao da su se povjerenici odmarali. A u radu za Ž. N. F. ne smije biti prekidanja i odmaranja. Treba stvar shvatiti jednostavno matematski. Svote što su preliminirane za pojedino mjesto treba razdijeliti sa 12 ili 52 i treba nastojati, da se u svakom mjesecu i u svakom tjednu sabere ona svota, što po ključu otpada na to vrijeme. Onda ne će biti neugodnih iznenadjenja na koncu godine.

Moramo spomenuti, da je naročito Vojvodina zatajila, ta bogata pokrajina sa velikim brojem židovskih duša i to upravo dobrih Židova Vojvodina nije skoro ništa dala, a mogla bi dati skoro toliko, koliko sve druge pokrajine zajedno. Spominju se razlozi, za sterilnost Vojvodine u pogledu rada za ŽNF. Mi te razloge ne možemo naći ispravnima. Ma kakove bile prilike u Vojvodini, za ŽNF. morala je ući vrlo ugledna svota.

Za ovu godinu traži se od nas ona ista svota, što nam je prošle godine propisana. Samo s tom razlikom, da je ove godine moramo doista skupiti. Prošlogodišnjoj statistici ide u prilog da je sama akcija ja »Obnovni fond« dala preko 40% svih prihoda. Ove godine ne će biti takovih velikih posebnih akcija. Tim više moramo paziti, da nam naša stara sabirna sredstva i naše oprobane sabirne metode dadu kud i kamo većih prihoda, nego u prošloj godini.

Prije svega treba nastojati, da u svaku židovsku kuću dodje škrapica. Jednako je važno, da se škrapica isprazni barem četiri puta na godinu.

Sabirni arci — naročito dječji — mogu se mnogo bolje njegovati i mnogo češće upotrebljavati.

Darivanje maslina treba tako propagovati da barem svaki vlastiti važan obiteljski ili poslovni događaj bude povodom za svakog Židova, da daruje barem jednu maslinu.

Otkup od čestitanja i otkup od darivanja morali bi ŽNF. donijeti stotruki iznos prema lanjskoj. To je samo pitanje propagande i organizacije u svakom pojedinom mjestu. Tu je barem lako postići uspjeha, jer se od ljudi traže samo one svote, što su ih i onako kanili izdati. Dapače, oni pri tome još mogu i uštediti.

»Za učinjene usluge« mogao bi fond dobiti ogromnih svota, kad bi samo 10% najboljih cionista tražilo od svojih prijatelja, da im učinjene

usluge uzvrate primjerenim darom u korist ŽNF.

»Zlatna knjiga« i »Knjiga darova« morala bi stići u svaku židovsku kuću prigodom svake vesele i žalosne zgone. To je i opet samo pitanje promišljenog rada. Povjerenici bi morali voditi evidenciju o svakom obiteljskom događaju i pobrinuti se, da onamo na vrijeme dodju naše darovne knjige i da se s njima tamo sakuplja po zgodnim osobama. Da vidite, koliko bi to kroz godinu dana donijelo!

Na početku godine moramo upozoriti naše povjerenike i prijatelje, kako brzo godina izmiče. Treba odmah početi raditi i cijelu godinu. Moramo svim silama nastojati, da barem ova godina — kad židovski narod polaže ispit zrelosti pred svijetom — dokaže, da smo dostojni naših velikih vodja i povjerenja prosvijećenih vlasti i da smo vrijedni vedrije narodne budućnosti.

Iskaz darova za vrijeme od 5.—25. januara 1921.

Opći darovi

Titel: Jevrejska omladina dio prihoda Hanuka zabave	1000
Pakrac: Malvina Pick kod igre	40
Zvornik: Sara Baranon	30
Sisak: »Makabeja« dio zabave	800
Bitolj: Poslao Alb. Pessa	3541
Maglaj: Arpad Holländer	50
Derventa: Sara Baruch 100, Jos. Kabiljo 50 za prod. barjačice 100	250
Našice: Alfred Krämer prig. Barmicva	100
Virovitica: David Wollner	100
Zagreb: Prig. proslave 20. god. vjenč. Gersona Mandića, sabrano 400., za prodane N. F. marke 30., Jul. Hofman gubitak kod kartanja 80., iz udjela na vozarini Lj. Sz. 20., domino partija Rosinger 60., izg. okl. Hilda Herzler 10., Kerpner, Brandeis, dr. Licht; dr. Singer, Lav Stern, Rikard Herzer, Fela Baum, i dr. Stein 700.,	1300
Sisak: Jakša Vegner pri partiji karača 11., Zlata Bauer ostatak od brzojava 19., Benko Meov 3., Rud. Ehrenfreund 20	53
Rogatica: Prig. očeve obljetnice daruje Moise Bararon	200
	7464

Samooporezovanje.

Novogradiška: Cijon. omladina	156.—
Škrabice.	
Zagreb: Žid. akad. potpor. društvo	164.—
Novogradiška: Cijon. omlad. 72.—, Fani Fuchs 30.—, R. Reichert 6.—	108.—
Visoko: Škrabica uhamu	40.—
	312.—

Masline.

Zagreb: Prig. zaruka Fanike Rosenbaum sab. za gaj Slavka Aschnera 700.—, u gaj dr. H. Jakobi: dr. Herman Barmaper 80.— u vrt P. i I. Spiegel: Hinko Spiegel 25.—, u gaj Đure Hermanna umjesto cvijeća na grob pok. Helene Hermann daruju: Žiga Baš 60.— Berta Lederer 60.— Klari Alkalay 80.—, Regina Adler 100.—, dr. Izidor Herman (Lipik) 100.—, Berta Fürst 50.—, u vrt Elle Wachs: Jos. Wachs 25.— u gaj Stefe: Berta Fürst 50.—	1330.—
---	--------

Banjaluka: Na zab. sast »Erza« u vrt dr. Kellera	132.—
Prijedor: S. M. za promjenu novca u vrt G. Seidemanna	170.—
Sisak: Prig. Beritmila kod Geze Pollaka sak. Jakša Wegner n. i. Otto Pollak u vrt Karla Rosenthala: Maks Deutsch 400.— po 100.— Jakša Wegner, Poldi Supančić, Joža Gross. N. N. po 50.— Aleks Richtmann, Aleks Rosenfeld, po 25.— Ana Breber, Adolf Waldner, Jakša Wegner n. i. supruzi Maks Deutsch 50.—	1000.—

Darivanje zemlje.

Novogradiška: Josip Weiss 50.—, Giza Weiss 400.— u vrt A. i H. Spiegel	450.—
	3082.—

Učinjene usluge.

Novogradiška: A. Davidović n. i. Ivica Davidović	60.—
Zagreb: Lav Stern 655.53, Hedviga Bauer, Lav Stern 100.—	755.53
Požega: Šarika Adler za uslugu Huga Adlera	500.—
	1255.53

Za Nordauov grad.

Sanskimost: Prig. Hanuka zabave daruju: po 100.— Eliezer Z. Levi, David Kabiljo, Izak Atijas, Blanka Hasson, Haim Hasson, Avram Atijas, po 80.— David Albahari, po 50.— Benjamin Reich, po 20.— Izak Papić, Leon Levi, po 10.— Albert Albahary i na buffetu unišlo 660.—	1500.—
Vukovar: Prihod Hanuke-svečanosti	2500.—
Titel: Jevrejska omladina dio prihoda Hanuka zabave	900.—
Požega: Dio Makabejske svečanosti	2196.—
Zagreb: Adika Weissmann	70.—
	7166.—

Dječji sab. arci.

Vinkovci: Helena Zwieback	60.—
Tuzla: glasom niže navedene specifikacije	1518.—
Zagreb:	2410.—
Visoko:	536.—
	4524.—

Obnova Palestine.

Bjelovar: Adela Würzburger sab. na svatovima Würzburger—Tausig 340.— na zarukama Fina Altmann—Oskar Berger sabrano 520.— Ostatak od ferijalne kolonije	143.41
	1003.41
Vinkovci: Stark, Rajevo selo 944.—, P. Zilzer za okladu 10.— Otto Sinberger 120.—, prig. vjenčanja Weiss—Rado 210.— prig. Beritmila u kući Flesch i Fleischhacker sab. Arenstien 1760.—	3044.—
Titel: Jevrejska omladina dio Hanuka zabave	1000.—
Gradačac: Danko i Moric Kabiljo sabr. prig. dvadeset god. slave Benjamina i Sare Kabiljo	330.—
Garčin: Guido Hahn	100.—
Osijek: Dr. Edmund Fischer	400.—
Novigrad: Zora Goldschmidt	100.—
Novogradiška A. D. 60.—, N. N. 60.—, Marko Grünfeld 200.—, A. Đ. 50.—, Adolf Bauer 34.—, Otto Wachler sak. u veselom društvu 120.—	524.—
	6501.41

Obiteljska darovna knjiga.

Vinkovci: Prig. svatova Hirsch—Borovic daruju: po 1000.— Maks Borovic, Sal. Adler, po 400.— Ed. Spitzer, po 300.—, Armin Borović, po 200.— Gross, dr. Lang, Mechner, po 20.— dr. Frankfurter	3320.—
Zagreb: Prigodom svatova Vilme Wolfsohn—Aleks Horovic sabrano 1100.—, prig. svatova Gize Fürst—Hinko Graf sabr. 1250.—, prig. svatova Rele Haas—Rudi Weil sabrala dr. Marković 640.—	2990.—
	6310.—

Pregled

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	K 28.573.94
Iz Bosne i Hercegovine	K 4.716.—
Iz Srbije	K 3.541.—
Ukupno	K 36.830.94

Za vrijeme od 1.—15. siječnja 1921. unišlo je sveukupno K 62.805.34.

Iskaz dječjih sabirnih araka

Nakon dovršene akcije sa dječjim sabirnim arcima zaključila je Uprava Židovskog Narodnog Fonda u svojoj sjednici od 24. I. o. g., da u smislu okružnice od 15. studena podijeli sabiračima, koji su sakupili tri najviša iznosa nagrade i to:

I. NAGRADU: »20 tamus u budućnosti« Zdenku Haasu iz Požege, koji je sakupio K 5.740.—

II. NAGRADU: »Haluc i haluca«, Malvini Darsa iz Zemuna, koja je sakupila K 2516.—

III. NAGRADU: »Šomer«, Marku Rothmülleru iz Zagreba, koji je sakupio K 2000.—

Osim toga zaključila je Uprava Židovskog Narodnog Fonda, da sabiračima,

koji su sakupili naimanje K 500.— podjele kao nagradu relief dra. Teodora Herzla, nadalje onima, koji su sakupili više od K 150.—, a ispod K 500.— knjigu »Sabat-ski sastanci« od dra. Altarca, a onima,

koji su sakupili svotu ispod K 150.— »Sipurim« i »Priče« u koliko ih još nisu dobili.

Niže iskazujemo popis pojedinih sabirača i po njima sabranih iznosa.

Brod n S.

Rafael R.	236.—
Huška Spira	196.—
Hugo Spitzer	186.—
A. Fürst	175.—
Spitzer	142.—
Helena Hendl	116.—
Sandl Leo	62.—
Behrman	42.40
Friedman I.	35.—

Gradačac:

Gizela Ziegler i E. Kabiljo	150.—
Albert Kabiljo	52.—

Koprivnica:

Blankica Scheyer i Wolfsohn	970.—
-----------------------------	-------

Križevac:

Branko Grossman	540.—
Leo Penner	335.—
Irma Kraus	247.—
Ela Deutsch	229.—
Renata Lausch	200.—
Branko Pollak	200.—
Erna Moster	180.—
Otto Straus	167.—
Vlatko Švarc	150.—
Loti Flesch	127.—
Zdenka Lausch	120.—
Elika Breier	110.—
Elica Sattler	104.—
Rezika Flesch	101.—
Ahs Pscherhof	76.—

Mitrovica:

Johana Gross	350.—
--------------	-------

Mostar:

Mirjam Danon	200.—
Estera Koen	181.—

Osljeck:

Otto Heisler	339.—
Hugo Kohn	300.—
P. Boszan	200.—
J. Kraus	196.—
N. Ehrendiener	188.—
Ruža Beck	175.—
N. Sonnenfeld	166.—
Jelka Banet	160.—
K. Kraus	159.—
Lili Kozma	158.—
H. Waldemar	157.—
Ela Kaufman	152.—
Bela Hahn	138.—
Milan Schwarz	134.—
Edit Horn	130.—
E. Kraus	128.—
Draga Kohn	124.—
R. Hahn	122.—
C. Basa	117.—
L. Sternberg	115.—
V. Singer	112.—
R. Weiss	106.—
K. Mahler	106.—
E. Engl	104.—
Zdenko Haas	102.—
F. Aran'oš	100.—
A. Grünfeld	100.—
D. Fuchs	100.—
S. Desideri	99.—
A. Stin	87.—
E. Buchwald	80.—
Mira Mandl	80.—
M. Fischer	79.—
Zlata Leitner	79.—
A. Vogel	77.—
Erna Stein	75.—
A. Bröder	72.—
Josip Wegner	72.—
C. Jaffa	70.—
R. Montilja	67.—
L. Kister	67.—
E. Artner	63.—
Albert Vogel	60.—
M. Kraus	60.—
L. Perlstein	59.—
I. Bienenfeld	57.—
Vilim Schöen	57.—
Josefine Ungar	51.—
F. Weiss	47.—
Ivan Klein	47.—
Josip Kister	44.—

F. Scheiber	41.—
M. Löbkovic	41.—
Ladislav Schreiber	41.—
L. Salamon	40.—
Alfred Grünwald	40.—
F. Preis	40.—
K. Bauer	39.—
S. Ripp	36.—
Leo Fuchs	33.—
I. Bruck	30.—
Valerija Bruck	30.—
Ivo Leitner	20.—
V. Gutschi	16.—
David Bauer	16.—
I. Dzialovski	14.—

Požega:

Zdenko Haas	5740.—
Milan Geršković	285.—
Slavko Drucker	222.—
Albert Schillinger	150.—

Prijedor:

Ella i Kat. Hirschman	210.—
Lujo Weiler	150.—
Mirjam Mevorach	150.—
Rifka Levi	115.—
Jakob Stern	105.—

Sarajevo

Ašer Finzi	320.—
Alkalay H.	221.—
Dona Ovadija	220.—
Papo Elias	212.—
Levi Rafael	201.—
Sida Papo	200.—
Salom Izidor	192.—
Papo Sulamit	182.—
J. Marton	176.—
Pinto Elias	165.—
Atias Leon	165.50
Eškenazi Moric	161.—
Estera Levi	180.—
Altarc Leno	150.—
Danon I.	140.—
Levi Flora	139.—
Kamhi Blanka	127.—
Alkalai Samuel	126.—
Rifka Romano	120.—
Rena Atijas	113.—
Haim Atijas	113.—
Abinun Rifka	112.—
Alevi Jakob	110.—
Montilja Berta	119.—
Abinun Regina	109.—
Koen Flora	106.—
Levi Zadik	106.—
Gaon Vida	105.—
Musafija Estera	104.—
Atijas Rosa	103.—
Baruch Berta	100.—
Luna Kabiljo	100.—
Kapus Danko	100.—
Avram Papo	93.—
Altarc Mazalta	93.—
Haim Samokovlja	92.—
Levi Izidor	92.—
Lvi Hajim	90.40
Atijas Boena	90.—
Salom. Blanka	87.—
Koen Lea	85.—
Samueš Eškenazi	82.—
Zimmerdorf Josip	80.—
Alkalaj Mordehaj	80.—
Reisner	80.—
Katan Klara	79.—
Maestro Rifka	78.—
Levi Majer	75.—
Maestro Lenka	76.—
Kabiljo Merjama	77.—
Montilja Salamon	75.—
Altarc Rifka	74.—
Finzi Leon	74.—
Papo Blanka	74.—
Stern Nata	73.—
Bararon Rifka	71.—
Flora Altarc	72.—
Ehrlich Safira	72.—
Ozmo Israel	71.50
Danon Zadik	70.—
Kamhi	70.—

Kabiljo Danko	70.—
Kabiljo Lunči	70.—
Pesach Levi	65.—
Atijas Flora	64.—
Danon Avram	63.—
Papo Zadik	62.—
Koppelman	62.—
Montilja Bukica	60.—
Bukica Albahari	59.—
Pardo Luna	58.—
Pardo Luna	58.—
Altarc Sara	57.—
Danon	55.—
Altarc Klarica	54.—
Altarc Simha	52.—
Papo Matilda	51.—
Kabiljo Mazalta	54.—
Ozmo	49.—
Koen Sara	47.—
Levi	44.—
Papo Eliazar	44.—
Atijas Sumbula	43.—
Levi Haim	42.—
Pinzi Erna	40.—
Levi David	40.—
Hofbauer	40.—
Hason Flora	39.—
Schäfr Anzel	38.—
Kajon Loti	38.—
Papo Rachela	38.—
Levi B.	36.—
Kamhi Paula	35.10
Levi Blanka	37.50
Israel Mošo	35.—
Katan Domka	34.—
Pardo Rahela	33.—
Levi Berta	33.—
Kabiljo Erna	33.—
Katan Rosa	33.—
Kuhberg Sam.	33.—
Papo Rena	31.—
Buchwald Leo	30.—
Papo Hana	30.—
Kamhi Sara	32.—
Levi Luna	28.—
Koen Simha	29.—
Erna Perera	28.—
A. Finzi	25.—
Levi Sara	23.—
Altarc Merjama	23.—
David Kabiljo	23.—
Levi Blanka	21.—
Rena Daniti	21.—
Levi Rikica	20.—
Alkalaj	20.—
Kajon Aron	19.—
Altarc Matilda	18.50
Papo Malka	14.—
Abinun Klara	12.—
Montilja Rifka	12.—
Altarc	12.—

Tuzla:

Trude Klein	271.—
Tilda Pesach	206.—
Roža Bošković	167.—
Hans Steindler	151.—
Mira Herman	120.—
Hajim Danon	108.—
Romano Leon	106.—
Vili Steindler	95.—
Luna Levi	93.—
Moric Finci	52.—
Emil Wasserstein	50.—
Alma Goldstein	50.—
Jos. Baruch	24.—
Karl Ziring	20.—
Maks Satinger	6.—

Vinkovci:

Lili Fischer	313.—
Rosa Rendeli	252.—
Slavko Stern	202.—
Zdenko Brichta	189.—
Hilda Propper	137.—
Leo Rendeli	86.—
Mira Stein	77.—

Virovitica:

Margita Herzog	240.—
R. Rechnitzer	157.—

70.—	Branko Kraus	100.—
70.—	Vlad. Altstädter	80.—
65.—	Izabela Schleifer	54.—
64.—	Josip Weiss	43.—
63.—	S. Goldberger	42.—
62.—	M. Weinberger	42.—

Visoko:

60.—	Lezo Papo	174.—
59.—	Izidor Romano	64.—
58.—	J. Maestro	90.—
58.—	N. N.	80.—
57.—	Rafael Danon	78.—
55.—	Elias Kabiljo	50.—

Višegrad:

51.—	Papo Avram	195.—
54.—	Baruch Salamon	186.—
49.—	B. Demaju	78.—
47.—	J. Ivković	81.—
44.—	Bukica Kajon	30.—
44.—	Gizela Papo	10.—

Vukovar:

42.—	Ani Offner	176.—
40.—	Drag. Engl	161.—
40.—	Lili Straus	150.—
40.—	Ana Straus	150.—
39.—	Ružica Adam	85.—
38.—	Herman Bader	80.—
38.—	Hinko Baum	110.—
38.—	Malvina Baum	75.—
35.10	Slavko Bader	67.—

Zagreb:

35.—	Marko Rothmüller	2000.—
34.—	Srećko Steiner	1200.—
33.—	Oskar Barmaper	700.—
33.—	Blankica Fleischhacker	970.—
33.—	Božidar Kon	421.—
33.—	Egon Modjoroš	400.—
33.—	Danko Stern	305.—
31.—	Ivica Kraus	500.—
30.—	Zlata Seligman	275.—
30.—	Ksenija Friedrach	275.—
32.—	Hugo i Alfred Fischer	250.—
28.—	Fritz Buchbinder	370.—
29.—	Edita Weiss	243.—
28.—	Lili Deutsch	250.—
25.—	Drag. Bier	222.—
23.—	Ervin Herzog	224.—
23.—	Lazar Rothstein	221.—
23.—	Malvina Kaufer	216.—
21.—	Helena Herzeberger	207.—
21.—	Nada Eisenstädter	191.—
20.—	Blanka Rosenberg	160.—
20.—	Edna Weiss	162.—
19.—	Jos. Krauss	155.—
18.50	Jos. Adler	150.—
14.—	Edita Mošanski	136.—
12.—	Vera Fürst	150.—
12.—	Jelka Taussig	154.—
12.—	Ruža Stien	122.—
	Paula Herzeberger	102.—
	Ljerkica Lederer	100.—
	Vlatko Zobel	100.—
	Franjo Jakač	71.—
	Branko Hochsinger	76.—
	Elvira Prister	60.—
	Regina i Ruža Stern	50.—
	T. Rothmüller	38.—
	Pick	26.—
	Gerber Draga	12.—

Zemun:

50.—	Malvina Darsa	2516.—
50.—	Benjamin Levi	1880.—
24.—	Juliška Neumann	1076.—
20.—	Vali Levi	567.—
6.—	Saf. Mačora	326.—
	Feliks Flesch	245.—
	Zlatko Band	245.—
	Greta Szemnitz	157.—

CILIKA MAUKOVIĆ
ŽIGA TAUS
ZARUČENI

DARUVAR 21 BREZINE